

АНОТАЦІЇ

1. Шрамко Я.В. Природа філософії та її предмет

У статті обґрунтовується розуміння філософії як апіорної науки про чисті якісні визначеності буття.

Shramko Y.V. The nature of philosophy and its subject-matter

The paper presents an approach to philosophy as an a priori science on pure qualitative determinations of being.

Ключові слова: філософія, предмет філософії, кількість, якість, апіорі.

Історія філософії і сучасність

2. Райхерт К.В. До питання про архе Анаксимандра: Аристотель як джерело відомостей про Анаксимандра

На основі збережених джерел Аристотеля автор намагається з'ясувати, яке «начало» він приписує Анаксимандру, не ставлячи за мету виявити аутентичні погляди самого Анаксимандра. У статті спростовується точка зору, що, згідно з Аристотелем, Анаксимандр вчив про деяке безкінечне (апейрон).

Reichert K.V. On Arche by Anaximander: Aristotle as an information source about Anaximander

Based on some works by Aristotle, the author attempts to explicate the notion of arche which he attributes to Anaximander with no claim to elucidate the original view of Anaximander himself. The paper presents the view that it was Aristotle who attributes to Anaximander an idea of infinite (apeiron).

Ключові слова: архе, досократична філософія, діалектика, вид матеріального архе, безкінечне.

3. Лобода Ю.А. Номотетичний характер філософії досократиків

У статті досліджуються особливості теорії пізнання досократиків та їх значення для сучасної філософії. Автор стверджує, що ретельний аналіз методології теорії пізнання перших філософів дозволить виявити причини

важливих для абстрактного пізнання в цілому пізнавальних і мовних ускладнень.

Loboda Y.A. A nomothetic character of Pre-Socratic philosophy

The paper considers some specific features of the pre-socratic epistemology and its importance for the modern philosophy. The author states that a comprehensive analysis of the methodology by first philosophers allows one to reveal the reasons for some cognitive and linguistic complications essential for the abstract cognition in general.

Ключові слова: номотетичність, досократики, закон, пізнання.

4. **Тимофєєв О.В.** Проблема свободи волі у вченні св. Бернарда Клервоського в контексті західноєвропейської історії філософії

У статті розкривається філософське осмислення проблеми свободи волі у вченні французького середньовічного теолога та основоположника середньовічної філософської містики Бернарда Клервоського. Виявлено відмінність підходів до вирішення проблеми свободи в історико-філософському дискурсі, позначена етико-містична концептуальність розуміння св. Бернардом вільного вибору людини як засобу сходження до Бога.

Timofeev O.V. The problem of free will in the doctrine by Saint Bernard of Clairvaux in context of the west-european history of philosophy

The article is devoted to philosophical understanding of the problem of free will in the doctrine of French medieval theologian and the founder of the medieval philosophical mysticism Saint Bernard of Clairvaux. The author explores different approaches to the problem in a historical and philosophical discourse, marking thus the ethical and mystical understanding by St. Bernard of an individual free choice as a remedy for rising to God.

Ключові слова: свобода волі, Бог, містика, образ Божий, самовдосконалення, етика.

5. **Матюшко Б.К.** Християнський позитивізм М.Ф. Федорова

Стаття присвячена представленню «філософії спільної справи» М.Ф. Федорова, що поєднує положення християнського вчення з філософією та методологією науки позитивізму. На думку автора, в системі християнського позитивізму М.Ф. Федорова присутні оригінальні підходи до вирішення епістемологічних, антропологічних та соціально-філософських проблем.

Matyushko B.K. The christian positivism by M.F. Fedorov

The paper represents «the philosophy of the common task» by M.F. Fedorov as a certain combination of the Christian dogmata with the positivistic philosophy and methodology. The author reinforces of an originality of the Fedorov's philosophy in considering questions of epistemology, anthropology and social philosophy.

Ключові слова: «філософія спільної справи», регуляція природи, християнство, позитивізм, християнський позитивізм.

6. **Бевзюк Н.П.** Діалектика трансцендентного та іманентного і рефлектуюча особистість: уроки Карла Барта

У статті проводиться аналіз онтологічних засад теології К. Барта, що розглядає зв'язок трансцендентного та іманентного як систему об'єктивного духа. На думку автора, у вченні К. Барта трансцендентне представляє собою іманентний акт віри, який виявляє логіко-зрозумілий дискурс рефлектуючої особистості.

Bevzyuk N.P. Dialectics of transcendent and immanent and a reflective personalities: some lessons from Karl Barth

The article analyzes the ontological foundations of the transcendent and the immanent in the theology of Karl Barth. K. Barth considers the relationship of the transcendent and immanent as a system of objective spirit. The actualization of the human self is expressed in the epistemological system of the sacred text considered as immanent transcendent act of faith.

Ключові слова: трансцендентне, іманентне, діалектика божественного і людського, керигма, рефлектуюча особистість.

7. **Скальська Д.М.** Філософсько-антропологічний діапазон феноменологічної естетики Р. Ингардена

У статті стверджується, що найбільш яскраве вираження естетично-феноменологічний дискурс отримав у працях польського вченого Романа Ингардена. Автор розкриває філософсько-антропологічний діапазон логіко-гносеологічних експериментів феноменолога, який здійснює свою редукцію на основі музики, живопису, літератури та інших видів і жанрів мистецтва.

Skalska D.M. Philosophical-anthropological diapason of the phenomological aesthetics by R. Ingarden

The article proves the fact that aesthetic and phenomenological discourse got its most vivid expression in the works of Polish scientists R. Ingarden. The author reveals philosophical and anthropological scope of the logical and epistemological experiments of an phenomenologist, who carries out his reduction on the basis of music, painting, literature and other kinds and genres of art.

Ключові слова: філософська антропологія, феноменологія, естетика, мистецтво, художнє сприйняття, емоційне переживання.

8. **Козаченко Н.П.** Дві грані української філософії

Обґрунтовується співіснування двох граней української філософії: суто національного екзистенційно-антропологічного і європейського раціоналістичного вимірів.

Kozachenko N.P. Two sides of Ukrainian philosophy

The author explicates a co-existence of the two sides of Ukrainian philosophy: a purely domestic existential-anthropological one and an European rationalistic one.

Ключові слова: національна філософія, синкретизм, екзистенційність, кордоцентризм.

Соціальна філософія та філософія історії

9. **Абдула А.І.** Масовість як характеристика сучасного суспільства

Стаття присвячена обґрунтуванню необхідності філософського осмислення сутності масового суспільства, дослідженню проблеми історичної мінливості маси та її еволюції. Автор розглядає особливості впливу маси на різні суспільства з урахуванням їх соціокультурної специфіки.

Abdula A.I. The mass character of the modern society

The paper is devoted to justification of the necessity of the philosophical consideration of the essence of mass society, investigation of the problem of the historic variability of the mass and its evolution. The author considers certain peculiarities of the mass influence to various societies.

Ключові слова: маса, масове суспільство, натовп, публіка, тоталітаризм.

10. **Миронов А.В.** Формування почуття соціальної самотності (філософський аналіз)

У статті розглядається філософський аналіз проблеми соціальної самотності у контексті суспільних відносин. Акцент робиться на категоріях згоди, довіри, стереотипу, через які розкривається феномен суспільного відчуження.

Mironov A.V. A formation of a feeling of the social loneliness (a philosophical analysis)

The article presents philosophical analysis of the problem of social loneliness in the context of social interrelations. The author employs the categories of consent, trust, stereotypes to reveal the phenomenon of social exclusion.

Ключові слова: соціальна самотність, згода, довіра, стереотип, соціальна взаємодія, моральні цінності.

11. **Ополев В.Т.** Гуманізація освітніх технологій: формування мислення, розуміння та діалог

На основі запропонованого автором представлення професійного мислення в статті обговорюється ряд методологічних проблем сучасної вузівської освіти, зокрема проблема становлення регулятивних основ мислення фахівця.

Opolev V.T. An humanisation of educational technologies: formation of thinking, understanding and dialog

Based on a systematical conception of the professional consciousness the author discusses some methodological problems concerning the modern higher education, in particular, the problem of development of the regulatory foundations of a professional's thought.

Ключові слова: гуманізація, освіта, мислення, розуміння, діалог.

12. **Брюховецький М.М.** Місце і роль знання в інформаційному суспільстві

У статті здійснено огляд сучасних наукових уявлень про знання як чинник розвитку інформаційного суспільства. Автор аналізує сучасні теорії інформаційного суспільства, виділяє в них три аспекти — аспект відносин вартості, виробничий аспект та антропологічний аспект — і робить висновок, що найбільшої розробки отримав виробничий аспект, а основним недоліком є не зовсім коректне розуміння дослідниками поняття «знання», що часто отожднюється з поняттям «інформація».

Brukhovetskij M.M. The place and role of knowledge in informational society

The article considers current scientific ideas of knowledge as a factor of development of information society. The special focus is on theoretical views about the place and role of knowledge in the information society. Review is carried based on the existence of the modern theories of the information society three aspects — aspects of the cost of the production aspect and anthropological aspect. From the above analysis it appears that the greatest development has received production aspect that sees knowledge factor in the development of society, which is implemented as a structural element of the production process. Thus the main disadvantage of posted scientific understanding is not quite correct understanding of the researchers of the concept «knowledge» often differs from the concept of «information».

Ключові слова: знання, інформація, інформаційне суспільство, теорії інформаційного суспільства, чинник розвитку інформаційного суспільства.

13. Корупятник І.В. Специфіка експлікації поняття історичного детермінізму в контексті визначення механізмів суспільного розвитку

У статті розглянуто основні підходи до визначення поняття історичного детермінізму, зіставлено поняття соціального та історичного детермінізму. Автором зроблено спробу довести неможливість отожднення синергетики та історичного детермінізму і трактування останнього з її позицій.

Корупятник І.В. A specificity of an explication of the notion of historic determinism in a context of determination of mechanisms of social development

The paper considers main approaches to a definition of the notion of historic determinism and draws a comparison between social and historic determinism. The author argues against an identification of synergetics and historic determinism and a treatment of the latter from a standpoint of the former.

Ключові слова: історичний детермінізм, соціальний детермінізм, рушійна сила, суспільний розвиток, історичний процес.

14. Панафідін І.О. Justum bellum як філософська традиція морального обмеження війни

Автор розглядає філософську традицію justum bellum і здійснює спробу класифікувати концепції справедливої війни на природно-правові та дистрибутивні. У статті робиться висновок, що по-різному інтерпретуючи справедливість, їх автори спирались на класичне розуміння війни як продовження

політики іншими засобами.

Panafidin I.O. Justum bellum as a philosophical tradition of a moral limitation of war

The author gives consideration to the philosophical tradition of justum bellum and attempts to classify the conceptions of a just war on the natural-law and distributive ones. He comes to a conclusion that these conceptions deal with different interpretations of judgment and are based on the classical treatment of war as a continuation of policy by other means.

Ключові слова: справедлива війна, моральне обмеження війни, природно-правова справедливість, дистрибутивна справедливість, класичне розуміння війни.

15. Мішалова О.В. Історична дійсність та факт у світлі ідей Л. Вітгенштейна

У роботі розглядаються поняття історичної дійсності та історичного факту у світлі філософсько-методологічних ідей Л. Вітгенштейна. Автор доводить, що обґрунтовувати положення, що ціннісні судження являють собою невід'ємну частину як історичного наративу, так і історичної дійсності, представлені для сучасного історика так само об'єктивно в тексті історичної оповіді, як і фактологічні твердження, відповідно, можуть виступати предметом раціонального наукового аналізу.

15. Mishalova O.V. Historic reality fact in light of L. Wittgenstein's ideas

The paper deals with the conceptions of historical reality and a historical fact in a connection to the philosophical and methodological ideas of Ludwig Wittgenstein. It is stressed that value judgments are both an integral part of a historical narrative and historical reality, being represented for a modern historian in a text of a historical narrative objectively as well as factual statements, thus, they may be considered as a subject of a rational scientific analysis.

Ключові слова: історична дійсність, історичний факт, ціннісне судження, наратив.

Філософська антропологія та філософія свідомості

16. Балута Г.А. До проблеми еґо-ідентичності: лінгвістичні виміри

У статті здійснюється перегляд проблеми еґо-ідентичності у площині мовних вимірів класичної (картезіанської) і некласичних філософських традицій; констатується, що за межами мови її інтегративно-проективні характеристики втрачають значення. При цьому здійснюється спроба відновити моноцентристську модель (на ґрунті юґіанської аналітичної парадигми).

Baluta G.A. On a problem of ego-identity: the linguistic dimensions

The paper presents a revision of a problem of ego-identity in a context of the linguistic dimensions of the classical (Cartesian) and non-classical philosophical traditions; it is claimed that the integrative-projective characteristics of a language have no sense beyond the framework of the language itself. The authors

makes an attempt to revitalize a mono-centric model (on the basis of a Jungian analytic paradigm).

Ключові слова: ego-ідентичність, самість, мова, «множинне Я», Персона, індивідуальний наратив.

17. Сепетий Д.П. Свідомість, комп'ютери та новий мозок Мері

У статті розглядається проблема можливості «сильного штучного інтелекту» — реалізації справжнього мислення через виконання комп'ютером відповідної програми. За допомогою уявного експерименту розкриваються деякі висновки, які випливають з припущення про таку можливість і роблять його малоімовірним. У світлі цієї перспективи обговорюються погляди двох провідних сучасних філософів свідомості — Девіда Чалмерса та Джона Сьорля.

Sepetyj D.P. Consciousness, computers and a new brain by Merry

The article discusses the problem of a possibility of «strong Artificial Intelligence» — realization of genuine thinking by execution of a proper program by a computer. A thought experiment is proposed to reveal some conclusions that follow from the assumption of this possibility and make it implausible. In this perspective, the views of two leading modern philosophers of mind, David Chalmers and John Searle, are discussed.

Ключові слова: алгоритм, програма, свідомість, мислення, розуміння, інтенціональність.

18. Леонов А.Ю. Філософія свідомості Девіда Чалмерса

Розглядаються основні ідеї філософії свідомості Д. Чалмерса, їх співвідношення з сучасними уявленнями про психіку та перспективи розвитку.

Leonov A.Y. Philosophy of consciousness by David Chalmers

The paper discusses the basic ideas in the philosophy of consciousness by D. Chalmers, their interrelations with modern concepts of mind and prospects of their development.

Ключові слова: філософія свідомості, Д. Чалмерс, свідомий досвід, нередуктивна теорія свідомості, філософський зомбі.

19. Бродецька Ю.Ю. Підґрунтя людської екзистенції

Автор фокусує дослідницьку увагу на сутності, проявах та потенціалі феномену духовності як підґрунтях людської екзистенції та умовах вирішення проблеми індивідуальної і соціальної цілісності. У статті пропонується шлях вирішення суспільних протиріч і колапсів, проблем порядку та цілісності через врахування потенціалу духовності для індивідуального і суспільного життя та чинників, що блокують її розвиток.

Brodetska Y.Y. The foundations of human existence

The author investigates the essence and characteristic features of the phenomenon of spirituality as the basis for human existence, as well as conditions for the problem of individuality and social holism. The paper shows a way for

solving social contradictions and collapses by taking into account the potential of spirituality for individual and social life and factors that block its development.

Ключові слова: людська екзистенція, духовність, індивідуальна і соціальна цілісність, людяність.

20. **Лебідь Є.О.** Час у Володимира Набокова

Стаття присвячена аналізу хронософії В.Набокова, в якій взаємопов'язані час, простір, слух і свідомість. Автором здійснено спробу інтерпретації філософії часу Набокова з точки зору деяких базових положень квантової механіки.

Lebid E.O. Time by Volodymyr Nabokov

The article analyzes chronosophy of V. Nabokov. The author discusses some interrelations between time, space, hearing and consciousness, and interprets Nabokov's philosophy of time in terms of some basic concepts of quantum mechanics.

Ключові слова: час, простір, слух, стріла події, ψ -функція.

21. **Дем'янюк М.Б.** Специфіка світогляду Івана Вишенського у дискурсі структурного психоаналізу

У статті зроблена спроба аналізу світогляду І.Вишенського крізь парадигму лаканівської топіки. Підкреслюється універсальність, гнучкість та поліваріативність методології структурного психоаналізу, яка дозволяє акцентувати увагу на культурно-специфічному світобаченні Вишенського.

Dem'yanyuk M.B. The specificity of the worldview by Ivan Vyshensky in the discourse of the structural psychoanalysis

The paper presents an attempt to analyse the worldview by I. Vyshensky through the conception by Jacques Lacan. The author stresses a polivariativity of the methodology of structural psychoanalysis, which allows one to pay attention to the cultural-specific worldview by Vyshensky.

Ключові слова: метод, структурний психоаналіз, лаканівська топіка, український ренесанс, полемічна література.

22. **Шаталович І.В.** Ідея детермінізму у світоглядному контексті

На протигвагу поширеним у ХХ столітті історико-науковому та природничо-науковому підходам до вивчення проблеми детермінізму автор ставить за мету дослідити ідею детермінізму у філософсько-світоглядному контексті.

Shatalovich I.V. The idea of determinism in a worldview context

In contrast to the prevailing in the 20th century historic-scientific and the natural-scientific approaches to the analysis of the problem of determinism the author aims at investigating the very idea of determinism in context of the philosophical worldview.

Ключові слова: детермінізм, детерміністські апорії, редукціонізм, холізм, індетермінізм.

23. **Чуйкова О.В.** Ressentiment Фрідріха Ніцше як ціннісне підґрунтя етосу «ділової людини»

У статті ставиться і вирішується актуальна сьогодні проблема ціннісних основ етосу «ділової людини» як людини підприємливої, цілеспрямованої, активної, достатньо жорсткої, працездатної, добросовісної в рамках формальної законності. На основі праць Ф. Ніцше автор здійснює систематизацію resentment як однієї з моральних мотивацій для досягнення успіху «ділової людини».

Chuikova O.V. Resentiment by Friedrich Nietzsche as a value basis of an ethos of a «bussinesman»

The article treats and solved the problem is actual value foundations ethos «business person» as a person enterprising, purposeful, active, tough enough, workable, fair under formal law. Based on the works of Friedrich Nietzsche author provides systematization of resentment as one of moral motivation for success «business person».

Ключові слова: resentment, етос «ділової людини», заздрість, жага помсти, рабська мораль.